

Justitiedepartementet
Enheten för migrations- och asylfrågor
103 33 Stockholm

Remiss av betänkandet **Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden (SOU 2016:91)**

Åklagarmyndigheten delar bedömningen att det finns behov av åtgärder för minska risken för att arbetskraftsinvandrare utnyttjas av oseriösa arbetsgivare.

Från de utgångspunkter som Åklagarmyndigheten har att beakta är det i första hand förslaget till ny straffbestämmelse som är av intresse. Myndigheten avstyrker förslaget i den delen.

5.2 Straffansvar för arbetsgivare

Att oseriösa arbetsgivare betalar för låg lön eller inte försäkrar sina anställda torde i de flesta fall ha ekonomiska förklaringar, dvs. att arbetsgivare försöker att öka verksamhetens lönsamhet på bekostnad av arbetsinvandrad personal. I de fall det finns skäl att utfärda sanktioner mot en arbetsgivare som inte uppfyller kraven i 6 kap. 2 § första stycket 2 utlänningslagen bör dessa i första hand rikta in sig på incitamentet att begå fel och inte på en senare uppkommen effekt av felet. Det som enligt Åklagarmyndigheten borde ligga närmast till hands är i sådana fall någon form av vite i samband med efterkontroll eller avgift i samband med prövningen av förlängt tillstånd.

Enligt Åklagarmyndigheten har alternativ till straffansvar inte i tillräcklig grad beaktats i betänkandet.

Den föreslagna straffbestämmelsen väcker enligt Åklagarmyndigheten ett stort antal frågor som inte närmare behandlas i betänkandet. Avsikten med straffbestämmelsen, som Åklagarmyndigheten uppfattat den, är i det första ledet att arbetsgivare ska uppfylla villkoren i 6 kap. 2 § första stycket 2. Detta för att en avvikelser kan leda till negativa effekter för och vara ett utnyttjande av den som arbetskraftsinvandrat. Som straffbestämmelsen nu är formulerad synes den dock snarare straffbelägga skälen som motiverat en förvaltningsmyndighets avslagsbeslut eller beslut om återkallelse. I författningskommentaren anges

även att det, i fråga om bristande villkor, är ett lagakraftvunnet beslut om avslag eller återkallelse som ska konstituera ett brott.

Enligt Åklagarmyndigheten finns flera betänkligheter med att låta ett beslut från en förvaltningsmyndighet vara avgörande för om en persons handlande ska omfattas av en straffbestämmelse eller inte. Särskilt gäller det när det som här är fråga om ett förvaltningsbeslut där det är någon annan än gärningsmannen som avses med beslutet. Det blir således ett förvaltningsbeslut mot tredje man som ska konstituera brott, vilket framstår som främmande.

En annan fråga är i vilken utsträckning det är tänkt att en allmän domstol vid prövning av ett åtal ska vara bunden av en förvaltningsmyndighets beslut. Ska förvaltningsmyndighetens beslut kunna överprövas inom ramen för prövningen av ett åtal? Om avsikten är att förvaltningsmyndighetens beslut, bortsett från att det är en förutsättning för brott, även ska tillmätas bevisverkan i brottmålet måste det sättas i fråga hur det är tänkt att rättssäkerheten för gärningsmannen som inte varit part i den tidigare prövningen ska upprätthållas.

En person som åtalas ska givetvis ha möjlighet att inom ramen för brottmålsprocessen få prövat om det varit fråga om en skenanställning eller brister i anställningsvillkoren med de beviskrav som gäller i brottmål. En komplikation i dessa fall kan bli att den som varit anställd måste höras för att brott ska kunna styrkas. Den personen befinner sig sannolikt inte längre landet.

En annan fråga är hur den nu föreslagna straffbestämmelsen förhåller sig till den straffsanktionerade skyldigheten att lämna uppgifter som följer av 6 kap. 6 b § utlänningsförordningen. Den nämnda uppgiftsskyldigheten och den nu föreslagna straffbestämmelsen kommer enligt Åklagarmyndigheten att innebära att en oseriös arbetsgivare under straffansvar är skyldig att lämna uppgifter om eventuella brister, vilka i förekommande fall avslöjar ett allvarligare brott enligt den nu föreslagna straffbestämmelsen. Med hänsyn till rätten att inte belasta sig själv är det mycket tveksamt.

När det gäller det andra ledet av straffbestämmelsen har Åklagarmyndigheten svårt att se hur den skulle stärka ställningen för arbetskraftsinvandrare. Den erfarenhet som finns inom Åklagarmyndigheten är att skenanställningar, arbetstillstånd och uppehållstillstånd används för att kringgå de regler som annars finns för inresa i landet. Det finns exempel, bland annat ett mål som nu är under prövning i Högsta domstolen (Ö 130-17), där personer utnyttjar

flyktingar och andra personers utsatta situation och mot betalning ordnar arbetstillstånd och uppehållstillstånd så att de kan ta sig in i Sverige för att här ansöka om asyl. I den utsträckning förfarandet inte redan omfattas av bestämmelsen i 20 kap. 9 § utlänningslagen, vilket är en fråga i målet i Högsta domstolen, bör det övervägas om skenavtal bör inarbetas i den bestämmelsen.

Sammanfattningsvis anser Åklagarmyndigheten att förslaget till straffbestämmelse och de överväganden som gjorts beträffande den innehåller sådana brister att förslaget inte kan tillstyrkas.

Detta yttrande har beslutats av vice riksåklagaren Kerstin Skarp efter föredragning av verksjuristen Roger Waldenström. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Lars Werkström deltagit.

Kerstin Skarp

Roger Waldenström